

2016 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett socialutskottet tillfälle att yttra sig över 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) med följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och partimotionerna 2015/16:3406 (M), 2015/16:3397 (SD), 2015/16:3404 (C), 2015/16:3403 (L) och 2015/16:3398 (KD) i de delar som berör socialutskottet.

Socialutskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar och avstyrka motionerna i motsvarande delar.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att folkhälsan i Sverige är god och att hälso- och sjukvården är en bidragande orsak till detta. Svensk hälso- och sjukvård är effektiv och uppvisar goda resultat. Den goda hälsan och den positiva utvecklingen har dock enligt regeringen inte kommit alla till del, och hälsoklyftorna är stora. Regeringen anser att alla ska ges förutsättningar för en god hälsa oavsett ekonomiska resurser, då det är en viktig del av den svenska modellen. Regeringen har därför som ett långsiktigt mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att uppnå en mer jämlik och jämställd hälsa genomför regeringen en riktad primärvårdssatsning och satsningar på förlossningsvård och kostnadsfri mammografi. Vidare har medel avsatts så att alla under 18 år får läkemedel och andra förmånsberättigade varor inom läkemedelsförmånerna kostnadsfritt för att möjliggöra vård på lika villkor för barn och unga och för att utjämna hälsoskillnaden mellan olika socioekonomiska grupper.

Regeringen betonar att kvaliteten i hälso- och sjukvården är beroende av en fungerande kompetensförsörjning. En förutsättning för att vårdgivare ska kunna erbjuda en god och effektiv vård är att de har rätt personal till rätt uppgift. Det finns dock enligt regeringen flera tecken på att personalens kompetens skulle kunna användas mer effektivt. För att bättre ta vara på vårdpersonalens kompetens och bidra till landstingens kompetensförsörjning har därför en särskild s.k. professionsmiljard införts fr.o.m. 2016. Kompetensförsörjningen kan också underlättas genom snabbare validering av kompetensen hos personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från andra länder. Därför har Socialstyrelsen tillförts resurser för detta ändamål. Våren 2016 presenterades även ett snabbspår för ett antal legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården. Därutöver utökas antalet platser på utbildningarna till sjuksköterska, specialistsjuksköterska och barnmorska.

Regeringen konstaterar att det ökade antalet asylsökande har medfört att arbetsbelastningen för tillståndsgivning och tillsyn av hem för vård eller boende (HVB) har ökat kraftigt för Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Det har inneburit negativa konsekvenser för inspektionens övriga verksamhet. Regeringen är angelägen om att IVO ska ha förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag och avser att återkomma i budgetpropositionen för 2017.

När det gäller äldreomsorgen anför regeringen att Sverige är och ska fortsätta att vara ett av världens bästa länder att åldras i. Äldre kvinnor och män ska ha tillgång till en likvärdig omsorg av god kvalitet oavsett var de bor. Regeringen konstaterar att de flesta äldre är nöjda med sin äldreomsorg, men

att det finns brister. Det finns stora skillnader mellan olika delar av landet, och en åldrande befolkning innebär en utmaning för personalförsörjningen framöver. En flerårig bemanningssatsning påbörjades 2015 i syfte att skapa utrymme för personalen att tillbringa mer tid med de äldre. Satsningen ger enligt regeringen större möjligheter för personalen att bidra till att gemensamt utveckla verksamheten och förbättra arbetsmiljön. Dessutom genomförs kompetenshöjande insatser under 2016. Regeringens satsningar på traineejobb och extratjänster i välfärden kan också vara viktiga verktyg för att säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen inom vården och omsorgen.

Vidare konstaterar regeringen att många äldre har ett stort behov av hälso- och sjukvård. Regeringen aviserade därför i budgetpropositionen för 2016 att förslag kommer att läggas om att fr.o.m. den 1 januari 2017 slopa vårdavgifterna för personer över 85 år inom öppen hälso- och sjukvård som ingår i det nationella högkostnadsskyddet. Slutligen anför regeringen att alla äldre ska känna en trygghet i vardagen och att boendet bör vara anpassat utifrån den äldres behov. Regeringen kommer att följa detta noga.

Motionerna

Moderaterna

I partimotion 2015/16:3406 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) föreslår riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna anför att svensk vård visar goda resultat men att det fortfarande finns brister, bl.a. långa väntetider, otillräcklig tillgänglighet, viss kompetensbrist och ojämlikhet i vården. Motionärerna anför vidare att kvalitet, tillgänglighet och valfrihet ska prägla den svenska sjukvården och att alla patienter ska känna sig trygga och väl omhändertagna på vårdcentraler och sjukhus i hela Sverige. Äldreomsorgen ska präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

Motionärerna anser att det finns anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet för att säkerställa jämlik välfärd av hög kvalitet, i stället för att inrikta sig på begränsningar av vinstuttag och organisationsform.

I syfte att bryta utanförskapen föreslår motionärerna bl.a. att jobbstimulansen som i dag finns i försörjningsstödet förstärks från 25 procent till 40 procent. Samtidigt bör aktivitetskraven i socialtjänstlagen skärpas. Socialtjänstlagen bör tydligt slå fast att den som är arbetsför och oförhindrad är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld på den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, även utanför det egna geografiska området.

Motionärerna föreslår även att hälso- och sjukvårdslagen, i linje med den parlamentariska socialförsäkringsutredningens förslag, ska innefatta krav på behandlings- och rehabiliteringsplanering för att återgå i arbete och krav på samverkan med arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Hälso- och sjukvården har en central roll för att bryta långvarig sjukfrånvaro, men samspelet med sjukförsäkringen behöver förtydligas och förstärkas.

Vidare anser motionärerna att andelen ensamkommande barn som placeras i stödboende i stället för hem för vård eller boende (HVB) bör öka. Motionärerna föreslår också att statlig ersättning för boende i HVB, stödboende eller familjehem avskaffas för ensamkommande barn som har fyllt 20 år. Dessa ska i stället erbjudas vanligt boende av kommunerna.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2015/16:3397 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. I motionen anförs bl.a. att alla människor som kommer till Sverige av asylskäl omedelbart ska genomgå en obligatorisk hälsoundersökning för att minska risken för spridning av smittsamma sjukdomar (yrkande 3). Vidare anser motionärerna att medicinska åldersbedömningar som regel bör tillämpas på alla som påstår sig vara minderåriga såvida det inte finns uppenbara skäl som talar emot det.

Motionärerna presenterar även ett förslag på vilka som ska ha tillgång till sjukvård i Sverige och vilka villkor som ska uppfyllas (yrkande 4). Motionärerna anför att svenska medborgare ska ha full tillgång till sjukvård. Det gäller även i stor utsträckning EU-medborgare, personer med arbetstillstånd och barn till personer med uppehållstillstånd. Vuxna med tillfälliga uppehållstillstånd eller permanent uppehållstillstånd ska ha fri tillgång till akutvård och vård som inte kan anstå. För att få tillgång till fullständig vård kan dessa kvalificera sig genom att ha arbetat motsvarande heltid under de senaste två åren eller genom att teckna en försäkring eller betala själv via lån. För asylsökande vuxna och barn anser motionärerna att akut vård ska erbjudas. Resterande vårdinsatser ska finansieras på egen hand genom försäkring eller lån. Tillståndslösa vuxna och barn ska enligt motionärerna enbart få tillgång till akut vård, dock med fullt betalningsansvar. Grundregeln är dock alltid att ingen ska nekas akut vård på grund av bristande betalningsförmåga och att patientsäkerheten aldrig får hotas.

Centerpartiet

I partimotion 2015/16:3404 av Annie Lööf m.fl. (C) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna anför att vård och omsorg ska finnas tillgänglig för alla. Stor vikt ska läggas vid valfrihet och mångfald. Ökad valfrihet, möjlighet till etablering, effektivare sjukvårdstransporter och nyttjande av ny informationsteknologi måste stärkas för att förbättra tillgängligheten i hela landet. Motionärerna anser att det är olyckligt att regeringen har ersatt samordnings- och tillgänglighetsmiljarden med en professionsmiljard, då det riskerar att öka väntetiden för dem som behöver komma i kontakt med en vårdcentral. Motionärerna avser att återkomma i framtida budgetmotioner med förslag om hur tillgängligheten i vården kan öka.

Motionärerna anför vidare att äldre personer som behöver stöd i hemmet ska ha rätt att själva bestämma vem som ska erbjuda dem den hjälp de behöver. Därför anser motionärerna att alla kommuner ska kunna garantera valfrihet. Det ska också vara möjligt för personer som är äldre än 85 år att genom en äldreboendegaranti själva bestämma när det är dags att flytta till ett trygghetsboende eller till ett boende för vård och omsorg. Motionärerna anser även att det behövs en översyn av socialtjänstlagen som gör det möjligt att välja äldreomsorg utan biståndsbedömning.

Vidare anför motionärerna att lagen om stöd och service är en viktig reform som bör värnas och utvecklas. Motionärerna anser att ersättningen för den kommunala assistansen bör ses över med utgångspunkt i hur den enskilda individens valfrihet ska kunna garanteras.

Motionärerna anser även att andelen ensamkommande barn som placeras i stödboende i stället för hem för vård eller boende bör öka. Motionärerna avser att återkomma med ett förslag om att äldre asylsökande ensamkommande över 15 år som grundregel ska kunna placeras i nya mindre kostnadskrävande boenden för utsatta grupper, tillsammans med barnfamiljer och personer som är äldre än 64 år. Slutligen anser motionärerna att det krävs ändringar i socialtjänstlagen dels för att underlätta placering av ensamkommande minderåriga barn i trygga miljöer hos närstående i Sverige, dels så att det blir möjligt att undanta kravet på utbildning för familjehem.

Liberalerna

I partimotion 2015/16:3403 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna anser att LSS-reformen var ett stort framsteg, men att lagen behöver moderniseras. De anför att det är angeläget att den utredning som regeringen aviserat blir bred och inriktad på jämlikhet och delaktighet. Motionärerna aviserar att de kommer att avsätta 1 miljard kronor mer per år än regeringen fr.o.m. 2017 till den statliga assistansersättningen. Motionärerna är kritiska till regeringens uppmaning i Försäkringskassans regleringsbrev för 2016 om att myndigheten ”ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen”, då uppmaningen riskerar att leda till att personer med stort behov av stöd inte får den hjälp de behöver och enligt lag har rätt till. Motionärerna anser även att det pågående arbetet med att reformera assistansersättningens utformning måste slutföras utan dröjsmål.

Motionärerna anför att kvaliteten i vård och omsorg varierar mellan och inom kommuner, landsting och regioner, och även mellan kvinnor och män och mellan olika socioekonomiska grupper. Valfriheten behöver värnas och utvecklas.

Motionärerna anför vidare att de äldres självbestämmande och makt över sin vardag måste öka. De äldre som får del av omsorgstjänster bör få mer att säga till om när det gäller vad de ska äta och hur maten ska tillagas. Motionärerna föreslår därför att en laga-mat-garanti för hemtjänsten införs.

Vidare konstaterar motionärerna att det under senare år har skett en ökning av fattiga EU-medborgare som kommer till Sverige för att tigga på gatorna. För att bryta fattigdomen bland dessa anser motionärerna att Sverige bör rikta direktstöd till organisationer som arbetar i ursprungsländerna.

Motionärerna anför vidare att arbetet med suicidprevention behöver uppmärksammas. Psykisk ohälsa bland unga bör fortsatt vara ett prioriterat område inom ramen för Planen för riktade insatser inom området psykisk ohälsa (PRIO) och inriktas mot tidiga insatser och förebyggande arbete såväl vid ungdomsmottagningar som inom primärvård och elevhälsa.

Slutligen anser motionärerna att det behövs en översyn av socialtjänstlagen. I en sådan översyn bör frågan om att fler asylsökande unga vuxna över 18 år ska få stöd och möjlighet till ett eget boende finnas med. Motionärerna föreslår även att stödboenden i högre grad ska ersätta hem för vård eller boende.

Kristdemokraterna

I partimotion 2015/16:3398 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna presenterar ett förslag om en äldreboendegaranti. Motionärerna vill i lag garantera att alla över 85 år ska erbjudas att flytta till ett särskilt boende, trygghetsboende eller serviceboende. För att klara löftet om en äldreboendegaranti behövs enligt motionärerna fler och olika typer av äldreboenden. Motionärerna har i tidigare budgetmotioner avsatt medel till investeringsstöd. För att klara av att sätta en reell äldreboendegaranti aviserar motionärerna ett ytterligare tillskott på 400 miljoner kronor för att täcka de merkostnader som kan uppstå i kommunerna.

Inom sjukvårdsområdet vill motionärerna att vårdpersonalen avlastas från de arbetsuppgifter som är viktiga för att vård och omvårdnad ska fungera men som inte kräver vårdutbildning – s.k. vårdservicejänster. Motionärerna anser att staten ska träffa en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting med målsättningen att skapa 6 200 nya vårdservicejänster på landets sjukhus och i primärvården. För detta avsätts 1,1 miljarder kronor. Villkoret för att ett landsting ska få del av pengarna är att man undertecknar överenskommelsen och kan uppvisa en trovärdig och genomförbar plan för hur de nya tjänsterna ska skapas.

Vidare anför motionärerna att en av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Trots detta finns det oacceptabla skillnader i medicinska resultat och kvalitet inom den svenska hälso- och sjukvården. För att komma till rätta med detta problem på sikt krävs en förändrad styrning genom ett statligt ansvar för sjukhusvården. Motionärerna anser att det behövs en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän.

Motionärerna anser att det behövs krafttag mot den psykiska ohälsan bland barn och unga. De vill öka tillgängligheten till förebyggande arbete och den s.k. första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar).

Motionärerna anser även att det bör genomföras en bred utredning för att kartlägga och undersöka orsakerna till bl.a. förebyggande åtgärder, och med tanke på föräldrarnas centrala roll i sina barns liv anser motionärerna även att kommunerna ska bli skyldiga att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt.

Slutligen anser motionärerna att det statliga ansvaret för ensamkommande flyktingbarn behöver stärkas. De anser att en nationell krissocialjour bör inrättas. Denna ska finnas som en resurs för de kommuner som behöver avlastning i arbetet med ensamkommande flyktingbarn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringens övergripande prioriteringar när det gäller utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ligger fast i förhållande till de satsningar som presenterades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9).

Utskottet delar regeringens bedömning att folkhälsan i Sverige är god och att hälso- och sjukvården är en bidragande orsak till detta. Det är av ytterst stor vikt att alla ska ges förutsättningar för en god hälsa oavsett ekonomiska resurser. Utskottet ser därför mycket positivt på regeringens långsiktiga mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Satsningarna på primärvård, förlösningvård och kostnadsfri mammografi kommer att bidra till en mer jämlik och jämställd hälsa. Även satsningen på att alla under 18 år ska få läkemedel och andra förmånsberättigade varor inom läkemedelsförmånerna kostnadsfritt kommer att leda till en utjämning av hälsoskillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper.

Hälso- och sjukvården är beroende av en fungerande kompetensförsörjning. Den s.k. professionsmiljarden som har införts fr.o.m. 2016 är enligt utskottet ett viktigt steg för att ta vara på vårdpersonalens kompetens på ett bättre sätt. Det är även mycket positivt att Socialstyrelsen har tillförts resurser för en snabbare validering av kompetensen hos personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från andra länder.

Utskottet kan konstatera att det ökade antalet asylsökande har medfört en kraftigt ökad arbetsbelastning för IVO:s tillståndsgivning och tillsyn av hem för vård eller boende. Eftersom detta har medfört negativa konsekvenser för inspektionens övriga verksamhet välkomnar utskottet att IVO föreslås få ytterligare medel i regeringens vårandringsbudget (prop. 2015/16:99) och att regeringen avser att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2017.

Vidare anser utskottet att Sverige är och ska fortsätta att vara ett av världens bästa länder att åldras i. Äldre kvinnor och män ska ha tillgång till en likvärdig omsorg av god kvalitet oavsett var de bor. Liksom regeringen kan utskottet konstatera att de flesta äldre är nöjda med sin äldreomsorg, men att det samtidigt finns stora skillnader mellan olika delar av landet. En åldrande befolkning innebär dessutom en utmaning för personalförsörjningen framöver. Det är därför positivt att det pågår en flerårig bemanningssatsning och att det

under 2016 genomförs kompetenshöjande insatser. Regeringens satsningar på traineejobb och extratjänster i välfärden kan också vara viktiga verktyg för att säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen inom vården och omsorgen.

Eftersom många äldre har ett stort behov av hälso- och sjukvård välkomnar utskottet det aviserade förslaget att fr.o.m. den 1 januari 2017 slopa vårdavgifterna för personer över 85 år inom öppen hälso- och sjukvård.

Slutligen välkomnar utskottet regeringens aviserade förslag om att permanent öka bidragen till kommuner och landsting med 10 miljarder kronor per år för att utveckla välfärden.

Sammantaget föreslår utskottet att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avstyrker motionerna i berörda delar.

Stockholm den 19 maj 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Anders W Jonsson (C), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Stefan Nilsson (MP).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Amir Adan (M) och Jenny Petersson (M) anför:

Sverige står inför en period med omfattande reformbehov. Det stora flyktingmottagandet under hösten 2015 kommer att förstärka de strukturella utmaningar som redan fanns på svensk arbetsmarknad och bostadsmarknad. Under senare år har ett nytt utanförskap vuxit fram som drabbar unga människor och utrikes födda särskilt hårt. Moderaterna anser att regeringen står handfallen inför de viktiga utmaningar Sverige står inför. Regeringens politik med stora skattehöjningar på jobb och företagande riskerar att leda till att Sveriges jobbtillväxt bromsas upp, vilket även försämrar möjligheterna till en god integration. Moderaterna står för en annan väg och presenterar reformförslag som är fokuserade på hur jobben ska bli fler. Moderaterna vill minska utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Moderaterna anser att svensk vård visar goda resultat, men det finns fortfarande brister. Det gäller bl.a. långa väntetider, otillräcklig tillgänglighet, viss kompetensbrist och ojämlikhet i vården. Enligt vår mening ska den svenska sjukvården präglas av god kvalitet, tillgänglighet och valfrihet. Alla patienter ska känna sig trygga och väl omhändertagna på vårdcentraler och sjukhus i hela Sverige. Äldreomsorgen ska präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

Enligt vår mening finns det anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet för att säkerställa jämlik välfärd av hög kvalitet, i stället för att inrikta sig på begränsningar av vinstuttag och organisationsform.

I syfte att bryta utanförskapen anser Moderaterna att jobbstimulansen som i dag finns i försörjningsstödet bör förstärkas från 25 procent till 40 procent. Samtidigt bör aktivitetskraven i socialtjänstlagen skärpas. Socialtjänstlagen bör tydligt slå fast att den som är arbetsför och oförhindrad är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld på den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, även utanför det egna geografiska området.

Moderaterna anser även att hälso- och sjukvårdslagen, i linje med den parlamentariska socialförsäkringsutredningens förslag, ska innefatta krav på behandlings- och rehabiliteringsplanering för att återgå i arbete och krav på

samverkan med arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Hälso- och sjukvården har en central roll för att bryta långvarig sjukfrånvaro, men samspelet med sjukförsäkringen behöver förtydligas och förstärkas.

Vidare anser Moderaterna att andelen ensamkommande barn som placeras i stödboende i stället för hem för vård eller boende (HVB) bör öka. Vi anser även att ensamkommande ungdomar som har fyllt 20 år bör erbjudas vanligt boende av kommunerna. Den statliga ersättningen för boende i HVB, stödboende eller familjehem bör avskaffas för denna grupp.

Vi står bakom Moderaternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2015/16:3406 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) i berörda delar. Regeringens förslag bör avstyrkas i motsvarande delar. Även övriga partiers förslag bör avstyrkas.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD) anför:

Sverigedemokraterna anser att alla människor som kommer till Sverige av asylskäl omedelbart ska genomgå en obligatorisk hälsoundersökning för att minska risken för spridning av smittsamma sjukdomar. Vi anser även att medicinska åldersbedömningar bör tillämpas på alla som påstår sig vara minderåriga, om det inte finns uppenbara skäl mot det. De som inte följer dessa regelverk ska enligt vår mening omedelbart kunna avvisas till det säkra land där de senast befann sig.

Sverigedemokraterna anser att svenska medborgare ska ha full tillgång till sjukvård. Detta ska även i stor utsträckning gälla EU-medborgare, personer med arbetstillstånd och barn till personer med uppehållstillstånd. Vuxna med tillfälliga uppehållstillstånd eller permanent uppehållstillstånd ska ha fri tillgång till akutvård och vård som inte kan anstå. För att få tillgång till fullständig vård kan dessa kvalificera sig genom att ha arbetat motsvarande heltid under de senaste två åren eller genom att teckna en försäkring eller betala själv via lån. För asylsökande vuxna och barn anser vi att akut vård ska erbjudas. Resterande vårdinsatser ska finansieras på egen hand genom försäkring eller lån. Tillståndslösa vuxna och barn ska enligt vårt förslag enbart få tillgång till akut vård, dock med fullt betalningsansvar. Grundregeln ska emellertid alltid vara att ingen ska nekas akut vård på grund av bristande betalningsförmåga. Patientsäkerheten ska aldrig få hotas.

Vi står bakom Sverigedemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2015/16:3397 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 4 i berörda delar. Regeringens förslag bör avstyrkas i motsvarande delar. Även övriga partiers förslag bör avstyrkas.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Anders W Jonsson (C) anför:

En god, effektiv och trygg vård och omsorg i livets alla skeden hör till samhällets absolut viktigaste åtaganden. Vården måste vara jämlik och tillgänglig för alla, och vården ska organiseras efter patienternas behov. Alla människor måste också ha möjlighet att få inflytande över sin vård och omsorg oavsett i vilken livssituation de befinner sig.

Under sin tid i regeringsställning genomförde Alliansen en rad viktiga satsningar för att minska köerna inom hälso- och sjukvården. Genom reformer som kömiljarden, senare benämnd samordnings- och tillgänglighetsmiljarden, och lagen om valfrihetssystem minskade köerna och fler människor fick möjlighet att komma i kontakt med vården. Centerpartiet anser att det är olyckligt att regeringen nu har ersatt samordnings- och tillgänglighetsmiljarden med en s.k. professionsmiljard, då detta riskerar att kraftigt öka väntetiden för dem som behöver komma i kontakt med en vårdcentral. Ett fortsatt arbete för att förbättra tillgängligheten till vård i hela landet är en mycket angelägen uppgift framöver. Centerpartiet avser därför att återkomma i framtida budgetmotioner med förslag om hur tillgängligheten i vården kan öka.

Centerpartiet vill öka människors självbestämmande i välfärden. Endast så kan makten flyttas från politiker till patienter, brukare och anhöriga. Äldre personer som behöver stöd i hemmet ska ha rätt att själva bestämma vem som ska erbjuda den hjälp man behöver. Det är en rättighet som ska upprätthållas i hela landet, och därför måste landets alla kommuner kunna garantera valfrihet. Det ska också vara möjligt för personer som är äldre än 85 år att genom en äldreboendegaranti själva bestämma när det är dags att flytta till ett trygghetsboende eller till ett boende för vård och omsorg. Det behövs även en översyn av socialtjänstlagen som gör det möjligt att välja äldreomsorg utan biståndsbedömning.

Lagen om stöd och service är en viktig reform som bör värnas och utvecklas. Centerpartiet anser därför att ersättningen för den kommunala assistansen bör ses över, med utgångspunkt i hur den enskilda individens valfrihet ska kunna garanteras. För Centerpartiet är det självklart att alla brukare ska ges likvärdiga möjligheter att bestämma över sin assistans.

Vidare anser Centerpartiet att andelen ensamkommande barn som placeras i stödboende i stället för hem för vård eller boende bör öka. Centerpartiet avser att återkomma med ett förslag om att äldre asylsökande ensamkommande över 15 år som grundregel ska kunna placeras i nya, mindre kostnadskrävande boenden för utsatta grupper, tillsammans med barnfamiljer och personer som är äldre än 64 år. Det krävs även ändringar i socialtjänstlagen dels för att underlätta placering av ensamkommande minderåriga barn i trygga miljöer hos närstående i Sverige, dels så att det blir möjligt att undanta kravet på utbildning för familjehem.

Jag står bakom Centerpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2015/16:3404 av Annie Lööf m.fl. (C) i berörda delar. Regeringens förslag bör avstyrkas i motsvarande delar. Även övriga partiers förslag bör avstyrkas.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (L)

Barbro Westerholm (L) anför:

Liberalerna har varit pådrivande vid flera viktiga reformer för personer med funktionsnedsättning, inte minst LSS-reformen som var ett stort framsteg i arbetet för full delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar. Det mest uppmärksammade inslaget i reformen var införandet av rätt till personlig assistans. Liberalerna anser att LSS nu behöver moderniseras. Det är angeläget att den utredning om LSS som regeringen aviserat blir en bred utredning, inriktad på jämlikhet och delaktighet för personer med omfattande funktionsnedsättningar. Samtidigt behövs också åtgärder på kort sikt för att värna intentionerna i LSS-reformen. Liberalerna anser att det är olyckligt att regeringen i Försäkringskassans regleringsbrev för 2016 uppmanar myndigheten att den ”ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen”. Regeringen bör dra tillbaka detta uppdrag. Försäkringskassan har i budgetunderlaget för 2017 inte kunnat skatta kostnadseffekten av detta uppdrag, men Liberalerna tar höjd och avsätter 1 miljard kronor mer per år än regeringen fr.o.m. 2017 på den statliga assistansersättningen. Det är även angeläget att skyndsamt slutföra arbetet med att reformera ersättningsystemet så att det blir rättvist, rättssäkert, förutsägbart och långsiktigt hållbart.

Liberalerna anser att valfriheten mellan olika alternativ i vård och omsorg behöver värnas och utvecklas vidare. Samtidigt behöver den enskildes inflytande över och delaktighet i sin egen vård och omsorg öka. Att öka äldres självbestämmande och makt över sin vardag är centralt i Liberalernas äldrepolitik. En del i att förverkliga detta mål i vardagen är att de äldre som får del av omsorgstjänster själva ska få mer att säga till om vad gäller vad de ska äta och hur maten ska tillagas. Liberalerna föreslår att det ska införas en s.k. laga-mat-garanti för hemtjänsten.

Under senare år har vi sett en ökning av fattiga EU-medborgare som kommer till Sverige för att tigga på gatorna. Liberalerna anser att Sverige borde rikta direktstöd till organisationer som arbetar i ursprungsländerna för att bryta fattigdom och för att förbättra situationen för fattiga EU-medborgare. Liberalerna avsatte därför medel till detta i höstbudgeten.

Den psykiska ohälsan bland unga har ökat under flera decennier. Det är därför mycket viktigt att psykisk ohälsa bland unga fortsätter att vara ett prioriterat område inom ramen för Planen för riktade insatser inom området

psykisk ohälsa (PRIO). Fokus bör riktas mot tidiga insatser och förebyggande arbete såväl vid ungdomsmottagningar som inom primärvård och elevhälsa.

Slutligen anser Liberalerna att det behövs en översyn av socialtjänstlagen där bl.a. frågan om att fler asylsökande unga vuxna över 18 år ska få stöd och möjlighet till ett eget boende bör finnas med. Vidare bör stödboenden i högre grad ersätta hem för vård eller boende. Det ska dock fortsatt göras en individuell prövning. Den som har särskilda behov ska kunna få fortsatt stöd.

Jag står bakom Liberalernas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2015/16:3403 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 i berörda delar. Regeringens förslag bör avstyrkas i motsvarande delar. Även övriga partiers förslag bör avstyrkas.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Alltför många känner bristande tilltro till samhällets förmåga att garantera trygghet och oberoende på äldre dagar.

Kristdemokraterna vill i lag garantera att alla över 85 år ska erbjudas att flytta till ett särskilt boende, trygghetsboende eller serviceboende. För att klara av att sjösätta en reell äldreboendegaranti behövs fler och olika typer av boenden. Kristdemokraterna aviserar därför ett ytterligare tillskott på 400 miljoner kronor för att täcka de merkostnader som kan uppstå i kommunerna.

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik utgår från att varje människa är unik och att alla personer har samma okränkbara värde. En av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Trots detta finns det oacceptabla skillnader i medicinska resultat och kvalitet inom den svenska hälso- och sjukvården. För att komma till rätta med detta problem krävs en förändrad styrning genom ett statligt ansvar för sjukhusvården. Kristdemokraterna anser att det behövs en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän.

Kristdemokraterna anser att vårdpersonalen bör avlastas från de arbetsuppgifter som är viktiga för att vård och omvårdnad ska fungera men som inte kräver vårdutbildning – s.k. vårdservice-tjänster. Kristdemokraterna föreslår att staten träffar en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting med målsättningen att skapa 6 200 nya vårdservice-tjänster på landets sjukhus och i primärvården. För detta avsätts 1,1 miljarder kronor. Landstingen ska kunna få ta del av pengarna om de kan uppvisa en genomförbar plan för hur de nya tjänsterna ska skapas.

Vidare behövs det krafttag mot den psykiska ohälsan bland barn och unga. Tillgängligheten till förebyggande arbete och den s.k. första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningarna) måste öka. Kristdemokraterna

anser även att det bör genomföras en bred utredning för att kartlägga och undersöka orsakerna till utvecklingen med ökad psykisk ohälsa. Med tanke på föräldrarnas centrala roll i sina barns liv bör kommunerna bli skyldiga att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt.

Slutligen anser Kristdemokraterna att det statliga ansvaret för ensamkommande barn behöver stärkas. En nationell krissocialjour bör inrättas. Denna ska finnas som en resurs för de kommuner som behöver avlastning i arbetet med ensamkommande barn.

Jag står bakom Kristdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2015/16:3398 av Andreas Carlson m.fl. (KD) i berörda delar. Regeringens förslag bör avstyrkas i motsvarande delar. Även övriga partiers förslag bör avstyrkas.